

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 102
אב תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

כאשר הערובים הכלליים נאלצים להקל, אנו צריכים להיזהר ולהישמר שלא לטלטל. כי לגבינו אין לנו לפסוק סתם אלא לפי הוראות רבותינו שהורו על עירוב עם קולות אלו, שהוא מוגדר פסול, ואין לטלטל בו.

פירוטות לתיקון עירוב לחצר שבמקום הנופש

לכן כאשר ניסע לנופש לישוב, [נשתדל לעשות זאת בימי החול, כדי להינצל מהרבה בעיות, ראה רשימת דברים בסוף הגליון. ואם בכל זאת נתארגן כראוי ונדיה בנופש בשבת], נוכר שלא לטלטל בחוץ, ונעשה עירוב לחצר ולמתחם. ויש לצייין שבס"ד הרבה משפחות כבר נוהרות שלא לטלטל בישובים, ועושות עירובים קטנים לחצרות שבהן מתארחים, ע"י שבדקים את הגדרות, ומשלימים את הפרצות באמצעים ובאילתורים שונים, ומתקשרים ביום שישי למוקד הטלפוני, לשאול האם אפשר להכשיר באמצעי כזה או כזה.

האם אפשר לסתום פירצה עם מכונת

אחד הדברים שהיו לפני שבוע ביום שישי, משפחה שהיתה בישוב ליד מירון ובדקה את הגדרות, והיתה צריכה לסתום פירצה באחד המקומות. אחד מבני המשפחה התקשר ושא, האם אפשר לסתום את הפירצה עם מכונת.

אמר לו המשיב שצריך שני תנאים. א. שהרכב לא יהיה נמוך מדי טפחים. ברכבים קטנים מצוי שהחלק הקידמי והאחורי נמוך, ובהצטרף מעט מהרווח שלפני המכונת ואחריה, יוצא שהפרוץ מרובה על העומד. לגבי זה אמר השואל שיש להם מטרד שכולו מגיע לגובה י טפחים.

ב. התנאי השני שלא יהיה גבוה ג' טפחים מהקרקע. בענין זה רוב הרכבים מגיעים עד תוך ג' טפחים, [אמנם יש לבדוק כל רכב בפנ"ע] אלא שבחלק הקידמי והאחורי התחתית עולה ויש ג' טפחים. ולגבי זה אמר השואל שימדוד ויסתום בקרטון במקום החסר. לאחר השבת הוא שלח את התמונה למערכת הגליון. לזכות בלימוד ההלכה לציבור הקוראים.

מי שמטלטל בעירוב עירוני האם יטלטל בישוב

בנושא זה יש אנשים שכביכול אינם יודעים, שיש הבדל גדול בין פסקי רבותינו לפסקי הרבנים של המושבים. זה לא סוד, ואין מי שיכחיש את הדבר, ואין ספק שמשפחות חרדיות עושים רק כהוראות הפוסקים הידועים, ולא לפי המורים בישובים דתיים. ומ"מ כל זמן שלא אומרים את הדברים במפורש, יש אנשים שחושבים לסמוך על מאן דהו מהישוב, ששמו בלתי נודע גם לו וגם לנו, ורק שמועה לאזינו באה שיש עירוב באיזו שהיא רמה.

ולכן אנו כותבים כאן במילים קצרות, מתוך הנסיון בעשרות ערים וישובים בארץ, שהעירוב הוא דבר בעייתי מאוד מבין הדברים שבכשרות, שמאוד קשה להשיג עבורו את התקציב הנכון, ולכן למרות שהאחרים מתמסרים ומשקיעים מאמץ יש בו הרבה מכשולות, ואין לסמוך בשום אופן על עירוב שאינו מאושר ע"י המומחים הידועים.

מדוע האשה מקילה יותר בטלטול

יש קצת אברכים שמתקשרים ומדגישים שהם לא שואלים לעצמם, כי הם לא מטלטלים אפילו בעירוב שכונתי, אבל הם שואלים כלפי האשה שלהם שמטלטלת גם בעירוב עירוני, האם גם ישוב פלוני הוא כמו העירוב העירוני בעיר פלונית שבה הם גרים.

ההשוואה הזו אין לה בסיס כלל, במקרים אלו שואל אותו המשיב, מי פסק לה שהיא יכולה לטלטל בעירוב העירוני, כדי שאדע באיזה נושאים מהבעיות של העירוב הוא פסק בהם להיתר, ולפ"ז אוכל לדעת האם הוא יפסקו להיתר בישוב המדובר. כמובן שהתשובה של השואל היא, שהיא לא שאלה אף רב, ובודאי לא

עשרות מצטרפים לפעילי "מוקד העירוב" ברחבי הארץ

לקראת ימי בין הזמנים, מצטרפים עשרות ומאות מקוראי העלונים, להיות חלק מפעילי מוקד העירוב, בעקבות הלימוד והדיעות שרכשו בקריאת העלונים. הם כבר מתכוננים מראש, שאחת מהתכניות שיהיו להם כשיגיעו לנופש, לטייל לראות את העירוב. וכבר בדרך בנסיעתם, הילדים מצביעים על עמודים של עירוב עירוני, שנראים בשולי הכביש, כאשר הכביש נמצא בסמוך לעיר.

מן הסתם יהיה לכולם דברים להאיר או להעיר. חלק מהדברים הם באמת בעייתיים שארעו מחמת אי שימת לב, או חוסר ידיעה, שכאשר יאמרו אותם לאחראי בשפה נעימה, הוא יקבל ויתקן כפי השגת ידו וידיעתו. וחלק מהדברים ידועים כצרת רבים של העירובים העירוניים, שבעל כרחם נאלצים להקל בהם, ולגבי זה לא תהיה תועלת שיתקנו אותם מיד, ובכל זאת עצם ההתענינות בעירוב, שאנשים פונים לאחראי ומדברים איתו על הנושא, ומודים על התמסרותו, זה כבר מעורר את האחראי עצמו לפקוח עין, והתועלת מגיעה באופן ישיר שהוא ישקיע לטפל בנקודות אחרות, שבהם יותר קל לו לתקן.

אנו פונים בזאת לכל השלוחים שלאחר שבדקו ישוב מסוים, ויודעים שם וטלפון של הרב ושל האחראי על העירוב, או שיודעים שאין שם עירוב, נא לזכור להתקשר למוקד, ולעדכן את הפרטים, שם הישוב ושם האחראי ומס' טלפון, ומה נראה לדעתם כדי שהמוקד יוכל לבחון את הדברים ע"י המומחים ואח"כ לספק מידע כשר לאורחים נוספים. ואולי גם לטפל ולשפץ את העירוב, לפי הרצון ושיתוף הפעולה של הרב והאחראי.

כמו"כ מי שיכול שישתדל להשפיע על העוסקים בעירוב לקרוא למוקד לבדיקה מקיפה, או שמשכירי הדירות יתרמו למוקד סכום קטן, שיהיה אפשר לשלוח בודקים, ולהוסיף בשיפור העירובים, בכל מקום ומושב.

החכמה בהערה נכונה, הערה בונה

אמנם יש לציין כלל חשוב, לכל מי שמעוניין להביא תועלת, ולא להביא מחלוקת. והוא יסוד מקצועי בתחום זה. כאשר באים לאדם ואומרים לו שהדבר שהוא עושה פסול, או שהעירוב של הישוב שלו פסול, מיד הוא מתגונן ואומר זה לא פסול, יש מכשירים אותו. ולפעמים הוא מוסיף שגם בעיר פלונית הידועה עושים כך. בצורה כזו הוא עוסק להצדיק את עצמו, ולתת לעצמו הרגשה טובה, שמה שיש לו טוב, ולא יקבל הערה, אא"כ הוא אדם נוח במיוחד, והענין הוא כעין דברי הגמרא "אידי דטריד למיפלט, לא בלע". ובהרבה מקרים הוא גם צודק, יש שיטות מכשירות, אלא שהם לא נפסקו להלכה. וגם בעיר פלוני יש בעיה כזו, ובאמת גם שם העירוב בעייתי, מחוסר פיקוח או מחוסר תקציב.

לעומת זאת כאשר נגשים לאחראי בשאלה, האם העמוד העקום הזה כשר לכתחילה, וכזה חוט שוקע, האם אין בו בעיה שהוא מתנדנד ושוקע. בצורה כזו האחראי יצטרך להציג את שני הצדדים, והתשובה של האחראי תהיה [בדרך כלל] שאנחנו סומכים על המקילים בחוט כזה, למרות שיש מחמירים, וזה באמת לא הכי לכתחילה שיכול להיות. בצורה כזו האחראי בעצמו העביר את המסר שזה מצב שאינו לכתחילה, בלי שנעבוד לשכנע אותו. יתכן שהוא יוסיף שלא צריך יותר או שבכל המקומות עושים כך, ואפשר שנוסיף לו שראינו בבני ברק או בקרית ספר שהאחראי כן מתאמץ שהחוט יהיה מתוח, ונספר לו שהמציאו פתרון מיוחד לראשי העמודים, כמבואר בגליונות קודמים. ועל"פ הדברים לא נאמרו בצורת הערה, אלא בצורת התענינות, סיפור ודיון, והאחראי שותף לומר שיש מקום להדר. ודוקא דברים כאלו הם ההערה החכמה, מחכימה ובונה.

דבר זה משמש ככלי עוז בהרבה תחומים בחיים, ומונע חלק ניכר מהויכוחים, כאשר שני הצדדים מסכימים שהדבר אינו ברור וחלק, יש מתירים ויש אוסרים, כבר אין ראוי לומר למיכל שמה שהוא עושה פסול, ולעומת זאת אי אפשר לומר למחמיר שאין בו צורך, הרי כולם מסכימים על כך שיש ספק או מחלוקת. ובכל זאת אנו לעצמינו נשכילי ונדע, נחזור ונשנון, את הוראות רבותינו הברורות, שגם

רכב שהענינו למוציא, וקרטון קרש תחתו

רב כזה שמכיר את הבעיות באותו עירוב עירוני, אלא היא פסקה דין לעצמה. וגם זה לא ע"פ שו"ע או משנ"ב, אלא ע"י שראתה נשים מטלטלות. ידוע מה שאמר מרן הגר"נ קרליץ שליט"א על הדבר הזה, שבציבור שלנו יש ב"ה הרבה נשים שנוהרות שלא לטלטל, ובפרט אצל האמהות של הנפחות הצעירות, שעד לפני כעשרים שנה רוב נשות האברכים היו נשואות כל השבת בבית עם הילדים, בשביל שלא לטלטל [כאשר הם היו בגיל שצריכים עגלה]. וא"כ מדוע בזמנינו האשה מקילה יותר. אלא שהאשה מסתכלת היום ברחוב, ורואה רק את הנשים המטלטלות עם העגלות, היא אינה רואה את הנשים שנשארות בבית, וכן אינה שמה לב לאשה שיוצאת ונוהרת שלא לטלטל, שהרי הדבר לא ניכר בידיה. א"כ היא מקבלת תחושה שכל הנשים מטלטלות, חוץ משתי נשים שהיא שמעה שנשארות בבית, ממילא היא מוכיחה שהדבר מותר. וכשמבוננים אין בכך שום הוכחה, ואדרבה יש ללמוד מהנשים שאינן ברחוב. וד"ל.

הדבר שבו למדונו רבותינו שיש קולא יותר לנשים, הוא בענין רחוב ט"ז אמה שאין בו שישים ריבוא, שמעקר הדין היה מנהג כשיטות הפוסקים המתירים, אבל רק באופן ששאר דיני ההיקף והעירוב כהלכתם, משא"כ בעירוב מפוקפק בדברים אחרים, אין קולא לנשים.

מי שמטלטל בעירוב עירוני, ישמע מרבו שלא לטלטל

לפיכך אומר המשיב לשואלים האלה, שבה שהיא מטלטלת אין שום פסק, היא פסקה דין מעצמה בלי לדעת על מה ולמה, איזה בעיות יש באמת בעירוב העירוני ההוא, ואין מה להשוות את הישוב למה שהיא עושה כל שבוע, אלא צריך לברר מה ההלכה אומרת, לפנות לרבנים ולפוסקים שיודעים את מצב העירובים, ולשאלו אותם האם לטלטל. בין בעירוב שבעיר מגורכים ובין במושב. ולפיכך מהיום היא תקפיד לטלטל רק בעירוב שכונתי טוב, שבה הורו שהיא יכולה להקל, אבל לא תצא מחוץ לשכונה, למקומות שמדובר בעירוב עירוני, וק"ו שלא תטלטל במושב, בעירוב שאינך יודע מהי רמת כשרותו.

לימוד ההלכות והעירנות הגבוהה הנדרשת מהאחראים

במסגרת בדיקת העירובים בערים וישובים בארץ, נתקלו בודקי העירובים בנושא חשוב ביותר, שיש מקרים שהוא נתון למחלוקת, ויש מקרים שהוא יכול לפסול ממש עירוב שלם, בחסרון של 40 ס"מ! באחד העירובים שנבדקו בצפון הארץ, היה אחראי שהתמסר מאוד לבדיקת העירוב ותיקונו, והשקיע בלימוד ההלכות בחברותא, ואמר בפשיטות כי ברור שאי אפשר להיות אחראי על כשרות של עירוב, אם לא לומדים ויודעים את ההלכות. הדבר הזה באמת פשוט, והלואי שכולם היו מבינים אותו ועושים אותו.

למרות ידיעת ההלכות, נדרש מהאחראי עירנות ברמה גבוהה במיוחד, לשים לב לשינויים של בניה והריסה בגדרות הנעשים בסמוך לגבולות העירוב, ולהבחין ולפסוק מיד, מה גורם בעיה, ומה אינו גורם בעיה. ומשום כך כל אחראי, צריך להיות ירא שמים, ולהיות פוסק בהלכות אלו, כמו רב ותיק שמכריע דינים והלכות תוך דקות ספורות. אם הוא יתעכב יותר מידי במקום מסוים, לפעמים כבר לא יספיק לבדוק את שאר המקומות. ולפעמים תיקון אחד יכול לקחת שעה ויותר, עד שמביאים את החומר [עמוד, לחי, ברגים והוטום], ועד שמתקנים אותו. הלחץ הוא גדול, והעלויות של התיקונים דורשות מאמץ נוסף להשיג אותן. ועליו לתת את הדעת לתרום ולסייע בכל שכונה ובכל מקום, כדי להקל ולו במעט מהאחראים, שיוכלו להשתמש באמצעים טובים ברווח, מפני שהרבה דברים מתעכבים בעקבות הנסיון למצוא עובדים זולים. והדברים ידועים לאחראים.

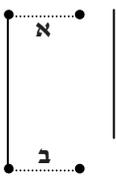
פירצה הסמוכה לעמוד ולחצי

באחד המקומות הגיעו הבודקים למקום שעשו עמוד טוב לעירוב, והגדר היתה רחוקה ממנו 40 ס"מ. שיעור זה הוא ד" טפחים לכל השיעורים, והוא מהווה פירצה לכל העירוב. והנה בכל פירצה עדי י אמות, ניתן להתיר ע"י דין עומד מרובה. אבל כאשר הפירצה סמוכה לעמוד של צורת הפתח, נחלקו הפוסקים האם ניתן להתירה ע"י עומד מרובה. דעת רוב הפוסקים שצורת הפתח היא כמו מחיצה ממש, ובעיקרון אפשר שהיא תחשב עומד, שהוא מרובה על הפירצה. ומ"מ כתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג) שיש פוסקים שסוברים שיש דין בלחי של

צורת הפתח, שיהיה סמוך למחיצה [עד שיעור לבד], ואם יש פירצה ג' או ד' טפחים בסמוך ללחי, נפסל הלחי, וכל צורת הפתח נאסרת [כיון שהגדיים בוקעים שם, ויש אריכות דברים בטעם הדין הזה]. וכתב המשנ"ב שרק בשעת הדחק יש לסמוך להקל, וגם בפירצה פחות מ' טפחים כתב שעכ"פ לכתחילה נכון לחוש להחמיר. לכן בפירצה כזו הסמוכה לעמוד או ללחי, צריך לסגור אותה, אע"פ שהעומד מרובה על הפרוץ. [אמנם דעת החזו"א כשיטת המקור חיים, שאם בצד אחד הצוה"פ סמוכה למחיצה, אינה נפסלת בפירצה בצד השני, (ראה בשרטוט אות א) אבל במשנ"ב הביא דעה זו בשעה"צ, ומשמע שאינו מיקל כשיטה זו, כמובא בספרים].

הבודק של מוקד העירוב המשיך לעבור על העירוב יחד עם האחראי, והגיעו למקום אחר שמרחוק היה נראה שגם במקום זה יש פירצה בין העמוד למחיצה, והבודק שם לב שבמקרה זה אם תהיה פירצה, היא תפסול יותר מאשר במקרה הקודם, מפני שהמחלוקת במקרה הקודם היתה באופן שהצוה"פ עומדת כנגד המחיצה, כלומר שלפי דיני עומד מרובה נחשב כאילו הפירצה סגורה, [אלא שנחלקו הפוסקים האם בכל זאת יש פסול של פירצה בסמוך ללחיים]. משא"כ באופן שאין היתר של עומד מרובה, הפירצה אוסרת גם כשהיא בין שתי מחיצות גמורות. כגון

באופן שצורת הקיר אינו מכונן כנגד העמוד של העירוב, והזווית של צורת הפתח אינה מכוונת כנגד הקיר (ראה בשירטוט אות ב), [כלומר שאם נעשה כעין קו ישר בזווית של הפתח, הקו לא יפגוש בקיר, אלא ימשיך באויר, ואינו יכול להמשיך יותר מ' אמות]. בציור כזה יכול להיות פירצה של 40 ס"מ, שתפסול את כל העירוב.

הבודק והאחראי התקרבו למקום, וכאן האחראי אמר מיד שהוא שם לב ותיקן את הפירצה. ובאמת הם הגיעו לעמוד וראו שהיה שם קרשים למטה לסתום בין העמוד לקיר, אך הם היו נמוכים פחות מג' טפחים, והאחראי הוסיף קרש דק באמצע הרווח, שהוא מועיל לסתום את הפירצה מדין לבד. כלומר, שהרווח שבין המקל לקיר פחות מ' טפחים, ובין המקל לעמוד פחות מג' טפחים, הרי זה נחשב כסתום, ומצטרף עם הקרשים שלמטה להשלים שיעור מחיצה.

הנה במקרה זה הבודק ידע את הדין, ותיקן במקום אחד, ובכל זאת היה מקום אחר שהוא לא שם לב, והיה צריך למישהו שיעורר אותו לשים לב, שיש פירצה בין העמוד למחיצה. הנקודה הזו היא דבר שלצערנו מצויה, אחראי שצריך לבדוק כמה קילומטרים של חוטים וגדרות, שבוע אחרי שבוע, צריך עזרה כדי להיות עירני לכל הפרטים. ובה יש הרבה שיוכלים לסייע. כל מי שפונה אליו ומברר אצלו על

העירוב בצורה יפה, האחראי רואה שיש התענינות ומעשיו רצויים, ממילא זה מעורר בו את הרצון והעירנות לבדוק טוב ולתקן טוב.

שיעורי העירובים ברחבי הארץ לכל גיל

לאחר מסירת השיעור החדש בליווי תמונות, מהעירובים שנבדקו בערים וישובים ברחבי הארץ, הגיעו בקשות רבות מאברכים במקומות רבים בארץ, מירושלים, קרית ספר, חיפה ועוד. המוקד אמר לאברכים שהתקשרו שינטלו על עצמם את המשימה למצוא מקום וזמן מתאים, ובס"ד עומדים להיות שיעורים בערים נוספות בארץ, בבתי מדרשות, בקעמפים, ולמשפחות מאורגנות, והאפשרות ניתנת למקומות נוספים, לפנות למוקד ולהפוך את הנושא העמום של העירובים, לנושא מוכר וחיוני, שיש לו השלכות גם בקיום ההלכה למעשה במשך כל שבתות השנה.

המשתתפים בשיעורים ציינו את גודל הבהירות בהבנת הדינים והפרטים המצויים, עם שיטות הפוסקים בכל נושא והלכה. וגם אנשים שלא עסקו בלימוד הלכות עירובין, השתתפו בשאלות נכונות וטובות. גם ילדים צעירים, שחלקם למדו משניות מסכת עירובין, וחלקם רק הסתקרנו לראות תמונות, השתתפו בשיעור והבינו אותו. כמה וכמה הורים פנו למוקד להודות ולספר, על התועלת שהיתה לבניהם משמיעת השיעור.

ישוב שמעמידים כל שבוע חבית לפני גג הרפת

באחד השיעורים היה משתתף אחד שגר בישוב מסוים בדרום, וכאשר שמע את השיעור וחזר לביתו, הוא התעורר לחשוב שיש בעיה בעירוב בישוב שלו. באחד המקומות יש רפת גדולה, שמסביבה עובדים כל השבוע עם טרקטורים גדולים,

ובעל הרפת אינו מסכים שיעמידו עמוד של עירוב בסמוך לרפת, מחשש שהעמוד פריע לפעילות של הטרקטורים והמשאיות ברפת. משום כך האחראי עשה פתרון להשלים את העירוב, והוא קשר את החוט על הגג של הרפת. חוט שבה מצורת הפתח שבימין, קשר מעל הגג בצד הימני, וחוט שבה מצורת הפתח שבשמאל, קשר על הגג בקצה השמאלי.

אותו אדם ראה ושמע בשיעור שחוט שקשור על הגג, אינו כשר, כיון שהגג אינו במקום עמוד, והיבבים שיהיה לחי לפני הגג הוא הלך וראה שבאמת העמידו לחיים, בצד אחד יש עגלה גדולה מלאה באבנים, ובצד שני שבו הטרקטורים עוברים, האחראי בא כל שבוע לפני שבת, וגורר ומגלגל לשם הכית כבידה שעומדת בצד. לאחר שגילה שהם עושים את הפתרון הזה, התקשר ושאל האם מה שהם מעמידים זה כשר, וכיצד אפשר לדעת שהחבית מכוונת תחת החוט. המשיב ענה לו שבעיקרון הפתרון הזה כשר, וכמוכן צריך לבדוק עם מכשיר מקצועי או עם אנך, שהחבית מכוונת תחת החוט. וכיון שכל שבוע מעמידים אותה מחדש, צריך לסמן בקרקע, או לפי המרחק מעמוד מסוים של הרפת, כדי שידעו להעמיד אותה תמיד במקום הנכון. כי גם בדבר גדול כחבית, מצוי שתהיה טעות במראה עין, שהיא תראה מכוונת תחת החוט, ובאמת אינה תחת החוט.

הרפת עצמה פרוצה והגדרות אינן כשרות

אבל מתוך שאלתו בענין החבית המשיב עלה על בעיה אחרת שיש כמה שהם עשו, שיש פירצה גדולה בין שני הלחיים. כי במוצב כזה שמעמידים לחי וחוט עד צד הימני של הרפת, ולחי וחוט שיוצא מהצד השמאלי של הרפת, יוצא שברפת עצמה אין צורת הפתח כלל. אלא שיתכן שהאחראי התכוון שהרפת עצמה לא צריכה צורת הפתח, כיון שהיא מקום סגור. אבל הדבר ידוע שגדרות הרפת אינן כשרות למחיצה, מפני שהם עשויים מברזלים שיש ביניהם יותר מג' טפחים, ואין בהם דין לבדו. וא"כ מקום הרפת פרוץ הרבה יותר מ' אמות, ואין היקף העירוב מושלם, ואסור לטלטל בכל המושב.

חטי העירוב קשורים לגג הרפת

דבר זה כבר אירע בשנה האחרונה רפת, וכשהגיע בודק מומחה, הוא הראה להם שגדרות של רפת אינן כשרות למחיצה. ומתוך הנסיון במעשה ההוא, למדו הבודקים של מוקד העירוב, שכאשר מגיעים לרפת צריכים להיות עירני שלא משתמשים לעירוב בגדרות הרפת. ומכתיבת הדברים בגליונות אלה הידיעה תשמש בע"ה לאחראים נוספים, לדעת שגדרות הרפת אינן כשרות, וצריך לעשות צורות הפתח מסביב לרפתות.

צורת הפתח שעוברת בתוך הרפת

באותו ענין השתמשו עובדי מוקד העירוב בתיקון עירוב מחדש באחד הישובים בחודש האחרון, וסמכו על דין זה גם להקל ולעשות צורת הפתח בתוך רפת, והעבירו את החוט מתחת הגג, עד העמוד שאחרי הרפת, באופן שצורת הפתח עוברת מעל גדרות הרפת, והחלק האחורי של הרפת נותר מוחץ לעירוב. ולא חששו שמא הגדרות יפסלו את צורת הפתח, למרות שמקפידים שאם יש מחיצה י' טפחים מתחת החוט של העירוב, המחיצה

עשיית צורת הפתח מתחת גג הרפת

מחלקת ופוסלת את צורת הפתח (ע"פ המבואר בחזו"א סי' ע' ס"ק י"ח), מ"מ בגדרות של רפת כמעט תמיד יש בין הברזלים יותר מג' טפחים, והן אינן מחיצה, ודבר שאינו מחיצה אינו פוסל באמצע הפתח.

כללים לבדיקת החצר לשוהים בישובים בארץ

הנה כפי שבארנו בגליון זה ובגליונות קודמים פעמים רבות, כמה בעיות מצויות בעירובי הישובים, והמסקנה הברורה שאין למשפחות אברכים מקום לסמוך על העירובים בישובים, שמעיקרא נעשים בכשרות רדודה עם הרבה קולות, ונוסף עליהם הבעיות המתחדשות והקלקולים שאינם יכולים לעמוד בהם. וכמו שאדם לא יתן למשפחתו מאכל בהכשר הרבנות, כך לא יתן להם לטלטל בעירוב בהכשר הרבנות. ובפרט שהעירוב הוא מהדברים הכי קשים בכשרות, משום שבכל נושא יש פס יצור אחיד, וצריך לעקוב רק שלא יהול שינוי, משא"כ בעירוב כל הזמן חלים שינויים, והאחראי לבדו צריך להתמודד לתקן אותם, ולהמציא פתרונות חדשים שיענו על כל פרטי הדינים. ואעפ"כ אשרי העוסקים שמשתדלים לעשות כפי יכולתם להציל מה שאפשר. לאור האמור צריך לבדוק שיהיה אפשר לטלטל בבנין ובחצר שמתארחים בהם.

לגבי טלטול בתוך הבנין. צריך צורת הפתח בכניסה, או שהעמוד מרובה על הפתח. ואם בכניסה יש שביל ישר ללא פתח, מותר לטלטל רק מהחלק המתרחב לפני מהשביל [ראה בשרטוט מס' 4].

ברוב המקומות יש שתי משפחות המתארחות בבנין ואוכלים בחדרים נפרדים, וצריכים לערב בפת ביניהם כדי להחיר לטלטל לפרוזדורים המשותפים [אא"כ בעה"ב גר שם בשבת, עם פתח לפרוזדור או לחצר של האורחים, והוא יהודי שומר שבת]. [בענין מש"כ בגליון הקודם שאם יש תינוקות יונקים בחדרם, וההורים אוכלים בבנין אחר במתחם, נחשב לשני דירות, שמענו שהדברים עוררו ריתחא דאורייתא בכמה כוללים, ובאמת יש דעות חלוקות בענין, ובדברי שו"ת הרשב"א (ח"ה סי' צ"ז), ואכמ"ל. וטוב שמעיינים ומפלפלים בעירובין ויגדיל תורה ויאדיר.

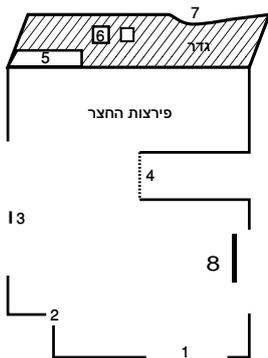
לעשיית עירוב, יש לקחת פת בנפח 800 סמ"ק, קצת פחות מנפח שקית חלב, ולזכות "לכל מי שהעירוב יכול להועיל לו" כולל תושבי העיר, ולהניחו לשם עירוב ושיתוף בחדר ד' על ד' אמות. [וראה לקמן פרטים נוספים].

אם יש גוי או מומר, אי אפשר לערב, אא"כ ישכרו ממנו את דירתו.

לגבי הטלטול בחצר. צריך לבדוק את כל הגדרות מסביב, ולראות שהן כשרות לפי כללי ההלכה. א. הגדרות גבוהות י' טפחים (מחמירים שהשיעור מטר שלם), ב. אין חלל ג' טפחים בתחתית המחיצה. ג. בפניות ובזוויות שלא יהיה פירצות כלל. ד. פתחים או פירצות מג' טפחים עד י' אמות [שאינן בזווית], כשרות בתנאי שיש לידם מחיצה יותר משיעור הפרוץ, [עומד מרובה על הפרוץ], כשהסר בתנאי זה צריך לעשות צורת הפתח. ה. צורת הפתח צריך עמוד מכאן ועמוד מכאן, והמשקף שוכב מעל העמוד ולא מצידו. העמודים או לחיים צריכים להיות ישרים, והמשקף אם הוא חוט צריך שיהיה מתוח, שלא יתנדנד ברוח.

דינים אלו הם רק ראשי פרקים, ובכל שאלה יש לברר אצל העוסקים בכך. ובכל מקרה מומלץ להתקשר להנחיות ברורות.

שירטוט להסבר כללי בבדיקת המחיצות

1. עומד מרובה על הפרוץ, מותר עד י' אמות.
2. פירצה בקרן זיזת, אוסרת מג' או ד' טפחים.
3. המחיצה שבאמצע מתבטלת מהאוויר שבצדדים שגדול ממנה, ונחשב שהכל פירצה גדולה. 4. העומד מרובה רק בצד הפנימי, והשביל אסור. 5. מחיצה תלויה בגובה ג' טפחים, אינה מחיצה. 6. חורים ג' טפחים באמצע גדר ברוב המקרים קטע זה אינו מחיצה. 7. קטע נמוך מ' טפחים, אינו מחיצה. 8. כשהמחיצות שבצדדי הפירצה אינם מכוונים זה כנגד זה, נחשב פירצה בקרן זיזת, ואסרת בג' או ד' טפחים.

סדר עשיית עירוב הצרות להחיר לטלטל בתוך הבנין

א. יקח פת בנפח 800-900 סמ"ק [ובמנוצת במשקל 400 גרם], ובידעבר מועיל בשני שליש משיעור זה. ב. יזכה ע"י אדם אחר שאינו סמוך על שולחנו. ג. באופן שיש צד שהיקף העירוב כשר, יזכה לכל התושבים, שלא לחלוק עירובו, ויכוון לנוסח זה:

"הגבתי זאת, וזכה בזה לכל מי שהשיתוף והעירוב יוכל להועיל לו, וגם לכל מי שהשיתוף והעירוב יוכל בעתיד להועיל לו (לדיירים חדשים ואורחים, או שיתרחב העירוב). ולכל מי שדינו כשכירו ולקיטו של הגוים והמומרים שגרים במקומות שבתחום העירוב".

ד. לאחמ"כ יניחנה בבית בחדר שיש בו ד' על ד' אמות בריבוע. ה. יאמר את נוסח העירוב הכולל גם שיתוף [ובאופן שיש צד שהיקף העירוב כשר, לא יברך]. ויאמר בפיו:

"בְּהַרְוֵי שְׂתוּפָא, וְאִם מוֹעֵיל גַּם לְעִרְוֵי שְׂתוּפָא גַּם לְעִרְוֵי, וְהָא שְׂרָא לְנָא לְאִפְסוּקֵי וְלְעִוְיָי (וְהָא מְפָר לָנוּ לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס), מִהַבְתִּים לְחֶצֶר וּמְחַצֵּר לְבֵתִים, וּמִבֵּית לְבֵית וּמְחַצֵּר וּמִגַּג לְגַג, וּמִבְּתִים וְחֶצְרוֹת לְמִבּוּי, וּמִמִּבּוּי לְכָל הַבְּתִים וְחֶצְרוֹת, שֶׁבְּמִקוֹם שֶׁהָעִרְוֵי וְהַשְׂתוּפָא יְכוּלִּים לְהוֹעִיל בָּהֶם בְּהוֹנָה אוּ בְּעֵתִיד, וְכָל זֶה יוֹעִיל לָנוּ וְלְכָל הַדְּרָוּם בְּמִקוֹם שֶׁהָעִרְוֵי וְהַשְׂתוּפָא יְכוּלִּים לְהוֹעִיל בָּהֶם, [וְגַם לְכָל מִי שִׁיתְנַפֵּחַ בָּהֶם, לְכָל הַשְּׂבָתוֹת וְלְכָל הַיָּמִים טוֹבִים]".

ו. צריך שהפת תהיה קיימת כל בין השמשות, ואח"כ יכול לאוכלה. ז. יגמור בדעתו לתת מהפת לכל מי שיבקש [בזמן ביה"ש]. באופן שיש גוי או מזמר בבנין, צריך לעשות עמו "שכירות רשות" כמבואר לקמן. לאחר עשיית סדר זה מותר לטלטל בתוך הבנין לכתחילה.

ניצוד לעשות שכירות בקצרה

במקרה שיש גוי או חילוני, וצריך לשכור את רשותו על מנת שיהיה מותר לטלטל, רבים שואלים מה הן ההוראות לעשיית השכירות. והשואלים מבקשים תשובה של משפט אחד בלבד. התשובה היא, שאי אפשר לומר את כל ההלכות שכוללים עשרות פרטים, ומ"מ באופן נורמלי יש להקפיד על שלש נקודות חשובות.
א. יאמר לשון שכירות, ולא קנין או סתם זכות. ב. השכירות למשך עשרים שנה. ג. השכירות היא לכל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל. ולאחר מכן יתן מטבע לקנין. לפ"ז נוסח השכירות המקוצר הוא: **"אני שוכר ממך את רשותך [המקומות שברשותך], למשך עשרים שנה, לכל המשתתפים בעירוב בתקופה הנ"ל."** ויתן מטבע לקנין.

ההוראה הקצרה בענין טלטול במקומות שלא שוכרו מהמומרים

אברכים רבים מתקשרים למוקד העירוב לברר מה הן ההלכות של עירובים שיש להם היקף כשר אבל לא שוכרו מהחילונים שבעירוב. מהו דין טלטול כלים ששבתו בחצר, מה מותר לטלטל, והיכן צריך להניחו.
והנה יש הרבה פרטים בהלכות אלו, כפי שבארנו בפרטות בחוברת "פתח העירוב" חלק א', בדיני כלים ששבתו בחצר, [ולעיל בגליונות 2, 13, 14]. אך ההוראה הקצרה והברורה, שנמסרת לשואלים ומבקשים לדעת את ההלכה למעשה ברגע אחד, שיקחו כלל לעצמם: "מותר לטלטל מחצר לחצר ולחדרי מדרגות, דברים שהיו מניסת שבת בחצר ובחדר מדרגות, ולא דברים שהיו בבית, וכן לא להכניס דברים אלו לבית, בין בבית שגרים בו ובין בבית שהולכים אליו". "בנוגע לילה, צריך שיצא מהדירה לחדר המדרגות, בכוחות עצמו בהליכה או בזחילה, ואם אינו זוחל אין לטלטלו". בהוראות אלו אנו מקיים שאנשים לא יטעו, ואם יקפידו עליהם בעז"ה לא יכשלו, אמנם יש עוד מקרים ואופנים בודדים שאפשר להתיר יותר, לפי שיטות מסוימות, אך צריך לדעת את הפרטים, ולשים לב היטב שלא להיכשל, כיון שהם מורכבים ומצוי שטועים בהם.

מה מועיל עירוב פרטי בבנין, כשהמומרים אוסרים את הרחובות

במקרים הנ"ל שיש עירוב שכונתי שעשו היקף מחיצות טוב, ולא עשו שכירות, רבים משתדלים לעשות שכירות לפחות בבנין שבו הם גרים נשאלת השאלה מה יועיל לעשות שכירות ועירוב בבנין, הרי אם יוציא את התניוק הקטן מהבית שהוא עדיין לא הולך או זוחל, יש לו דין כלי ששבת בבית (כמבואר ברע"א המובא בבית מאיר סי' שמ"ט לגבי תינוק המובא למילה), וא"כ גם אם יעשה עירוב בבנין ויוציא אותו בשבת מהבית לחדר מדרגות, יהיה אסור לו אח"כ לטלטל אותו לרחוב, מפני שכלי ששבת בבית אסור לטלטלו מחצר לחצר.

התשובה היא שבאמת ההיתר מועיל בעיקר רק לילדים שהולכים וזוחלים שאין להם דין כלי ששבת וכל הענין היא טלטול העגלה. ומ"מ יש היתר חלקי גם לתניוק שאינו זוחל, באופן שיהיה עם התניוק בחדר מדרגות בבין השמשות, ואז הוא יהיה ככלי ששבת בחצר, ויוכל לטלטלו מחצר לחצר. וכיון שהוא שבת באותו חדר מדרגות של הבית, שיש בו עירוב עם הבית, יהיה מותר לו גם להכניס אותו לבית. ואמנם לבית אחר לא יוכל להכניסו, אלא רק לבית באותו בנין שהוא היה בו בבין השמשות, אך הוא יוכל ללכת איתו לגינה שבעירוב, כיון שזה טלטול כלי ששבת בחצר, מחצר לחצר.

אך יש להדגיש שבאופן זה לא יכניס בבת אחת מהרחוב לבית, כיון שזה נאסר גם בדבר שלא שבת מחמת עצם מעשה העברה מרשות לרשות, כמבואר בתוס' וברשב"א וריטב"א (עירובין דף צט:): לגבי מי גשמים. אלא יעצור ויניחנו בעגלה בחדר מדרגות, וי"א שיעשה ע"י שני בני אדם, כלומר שמישהו אחר יכניס לבית. [אך כמובן דוקא באופן זה שהתניוק שבת בחצר, ויש עירוב פרטי מהחצר לבית, ולא כאשר שבת בבית, או שחסר עירוב בבנין שלגבי זה לא עוזר שעושים את הטלטול בשני בני אדם].

נופש כשר כהלכה

לקראת היציאה לבין הזמנים, אנו מצטרפים לתפילת עם ישראל, שכולם יאגרו כוחות חדשים, ויחזרו בריאים ושלמים בגופם ובנפשם לעבודת ה', בלימוד התורה וקיומה בשנה הבאה עלינו לטובה. וימי בין הזמנים יעברו בקדושה ובשמירת כל פרטי ההלכה.

קיבלנו מאחד הת"ח, רשימה חשובה של דברים חשובים, שצריך לשים לב אליהם ולהיזהר במיוחד כשנמצאים מחוץ לבית, כיון שאי אפשר לחשוב מראש על הכל, ולארגן את כל הדברים, ובשבת אי אפשר לקנות חד פעמי, או

לזוטר על סעודה בשרית. עד כדי שהוא ממליץ לקיים את ה"חיוב" לנופש בימי החול, ובשבת קודש להיות רק בבית, שבו מורגלים ומאורגנים כל הדברים על מתכונתם.

♦ לפנות את חפצי המוקצה מהמקומות שצריכים להשתמש, ובפרט מהמזווה.

♦ בחיפוש במזווה מצוי מאוד שאלות של איסור בורר.

♦ בדיני שהיה וחזרה, לארגן מראש את הנצרך (פח, פלטה). ומצוי שבאמצע שבת נכבה משהו, ונכנסים לשאלות נוספות.

♦ דיני איסור הוצאה בלי עירוב, מצויים מאוד, למרפסת פתוחה, לחצר, לפרוזדור ושביל של הכניסה, מפני שאין להם מחיצות גרות מכל צד. ולפעמים יש איסור גם לפרוזדור שבתוך הבנין בין שני חדרי אירוח, משום שצריכים לערב בפת.

♦ יש מקומות שיש גז או מקרר משותפים לשני מתארחים, וצריך לעשות עירוב כדי להביא משם לחדר.

♦ מקרר צריך שיהיה בו התקן שבת מוסמך, ומצוי שמגלים שאין התקן, או ששוכחים להעביר למצב שבת, ואין דרך לפתוח את המקרר.

♦ מוני מים דיגטליים, אוסרים לפתוח את הברז, ויש לברר מראש איזה מכוון מאשר את המונה, כי יש בשוק מונים שאינם מוסמכים. ויש לציין שיש מונים שנראים מכניים עם מספרים וגלגלי שניים, ובאמת יש בהם שידור דיגטליים.

לביורורים יש לפנות עם שם הדגם, לטל': 072-2164422

♦ מצוי שנוקקים לקנות מאכלים נוספים, שבינם חול מותרים עליהם, ובשבת נדחקים לקנות מהקשרים ברמה נמוכה.

♦ כשמישתמשים בכלים של בעה"ב, אי אפשר לדעת באיזה כשרות השתמשו בהם המשכירים והשוכרים הקודמים. וכן תערוכת כלים בשריים וחלביים. [הרבנים מספרים שבתקופה זו באים הרבה שאלות של הטרפת כלים, שהשוכרים החליפו בשרי עם חלבין].

בשמיטה החשיש יותר גדול, כי כמעט בכל הישובים מצוי ירקות של היתר מכירה, שאוסרים את הכלים.

♦ חשמל כשר לשבת. גנרטור, או תאורת חרום ללא מזוג.

♦ דיני התחומין מצויים מאוד בישובים, ושיעור התחום אלפיים אמה, הוא דרך של כעשר דקות בלבד! מסוף גוש הבתים של הישוב. ואף אם נכנסים לתוך ישוב אחר, אין להתרחק מהשיעור הנ"ל.

"רצה הקב"ה ליכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"

גמינות להשיג את המפה של העירובים השכונתיים ב"בני ברק" ❁

ב"מוקד העירוב השכונתי" ע"י תרומה בסך 50 ש"ח ומעלה.

גמי"ח תאורת חירום

גמי"ח לתאורת חרום (לדים) נטענות, קטנות ונוחות

לנסיעה, למשפחות שנוסעות לשבת למקומות שאין

בהם תאורה המופעלת ע"י גנרטור.

בבני ברק רח' אור החיים. טל' 03-6195849

סניף חדש – רח' פרדו 3. טל' 052-7669374/5

רכוש את אוצר הגליונות - הספר "תיקוני עירובין". 55 ₪ בלבד

השיעור בקריית הרצוג יתקיים בשעה 7:45 בערב

בביהמ"ד "הברזן" רח' חי מייב בימים שני ורביעי-ד' ו' אב

ובביהמ"ד "דרכי איש" ביום ראשון (שיעור מס' 3)

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

